

La barrera del so

NARRATIVA

CARLES MIRÓ

Eduard Márquez, *El silenci dels arbres*. Empúries. Barcelona, 2003.

Amb *El silenci dels arbres*, Eduard Márquez (Barcelona, 1960), autor de culte des de la seva anterior novel·la, *Cinc nits de febrer*, ha escrit una versió del mite d'Orfeu en què l'infern és una ciutat assetjada, Orfeu és el violinista Andreas Hymer, que hi retorna per fer un concert, i Eurídice la seva exnòvia, Amela Jensen, que hi viu. Òbviament no es tracta d'una actualització mecànica dels elements del mite d'Orfeu. Aliè al mite és el *luthier* que fa de guia en un museu musical on ja no hi ha res exposat i explica la història dels instruments que hi havia hagut als visitants ("Per allunyar la mort de la gent que m'escolta", diu); aquest personatge permetrà que Andreas Hymer tingui una idea menys inexacta de com era la seva mare, que el va iniciar en la música i els va abandonar a ell i el seu pare.

La ciutat, on es pot morir en qualsevol moment pel tret d'un franc tirador, és Sarajevo, encara que no se'n digui mai el nom. Márquez s'ha cuidat de deslocalitzar la seva història: els noms dels personatges no són d'enlloc i les penalitats que pateixen són les que han patit totes les persones que han viscut un setge. Márquez despulla el drama no només dels elements accessoris, sinó de tot el que no es pugui transmetre amb una visió immediata, nítida i màximament expressiva. De manera coherent amb això, l'estil del llibre és d'una concisió extrema; una lectura distreta pot fer pensar que és fred. No es tracta de fredor sinó de control dels mitjans expressius, i d'haver optat per treure el màxim partit a la depuració lèxica (la paraula *esguard* és de les poques excepcions), a ordenar els continguts en frases curtes i contundents, a l'ús exclusiu del temps present, fins i tot en els nombrosos *flash-blacks*, cosa que exigeix del lector una atenció constant i sostinguda; és un llibre breu i de frases escarides, però que s'ha de llegir lentament. L'estil nu i de gran sobrietat expositiva es podria comparar al que, en cinema, fa Aki Kaurismäki; Márquez, però, a diferència de Kaurismäki, manté gairebé uniformement el to desolat, sense donar gairebé mai un respir humorístic al lector. Les cartes, no cal dir que curtes, de diferents habitants de la ciutat assetjada -els visitants del museu-, que s'intercalen entre capítol i capítol, obren el llibre a una diversitat de veus i d'històries tot just apuntades, que espongen la densitat de l'esquelet bàsic de la narració.

La màxima expansió lírica del llibre és la continguda en el títol, tret d'una frase que diu la mare a Andreas Hymer: "I no amaguis el so. Que la música arribi on acaba el silenci dels arbres". Es tracta de no amagar res però sent constantment conscient del límit. La pretensió de Márquez sembla que ha estat aconseguir l'emoció per mitjà d'una contenció extrema, no per acumulació d'elements sinó per resta, i que l'emoció experimentada sigui d'una immediatesa comparable a l'obtinguda quan s'escolta música. La diferència, potser, és que per gaudir d'una peça musical no és obligat passar per la disciplina d'un curs de solfeig.

